

اکیسویں صدی وچ امریکی آزادی دی تعمیر نو

جے۔ ڈبلیو۔ روز

ایڈیٹر وائٹ: اصل وچ ایہہ مضمون 1996 وچ لکھیا گیا سی۔ پر ایہہ فریڈم اور کیپٹل ازم وچ 2006 وچ شائع ہو یا۔ جان ڈبلیو روز دے مسیحی سیاسیات اتے معاشیات دے مضامین تے معیشت اتے آزادی دے نقصان دی لگاتار کمی دے نال، ایہہ مضمون گزشتہ 50 سالاں دے دوران امریکہ وچ کیہ ہو یا سی؟ کی ایہہ مہماتی سوال نوں بیان کرن لی اج اسی 50 سالاں توں زیادہ آزاد آں۔ میرا خیال ایہہ کہ ساڈے وچوں تقریباً سارے ای ایہد اجواب نہ وچ ای دین گے۔ تقریباً عملی طور تے کسے وی معیار تے کسے اک انتخاب دی طرف یاں کسے اک وی پیمائش توں ساڈے باپ دادا بوہت مہذب تے آزادی۔ شاید اوہ ٹیکنالوجی وچ ساڈی وانگر جدید نہ رہیے ہون پر سانوں دولت تے ٹیکنالوجی نوں آزادی تے تہذیب نال نہیں الجھانا چاہیدا۔ جے اگر ایہہ کمی اے اتے میرا خیال ایہہ کہ ایہہ ہے فیر سانوں لازمی ایہہ نتیجہ کڈنا چاہیدا اے کہ گزشتہ بیس دہائیاں وچ سینکڑیاں ارباں ڈالراں جے کہ قدامت پسند تے کلاسیکی لبرلز نے دے لئی خرچ کیتے سی، امریکی آزادی تے تہذیب دا فرار جاری اے۔ میرے خیال وچ میں جاندا واں کہ کیوں، میں ایہہ وی سمجھ سکدا واں کہ اکثر قدامت پسند لبرٹریز تے کلاسیکی لبرلز نہیں جانداں کہ ایہہ کیوں اے۔

ایس لئی ایہناں دیاں ایہہ کوششاں ناکام ہوئیاں۔ ایس لئی ساڈی عام دلچسپی، انسانی آزادی فرار ہو ہی اے۔ ایس نقصان دے باوجود معذرت دے نال مینوں ایہہ آکھنا پسند اے کہ ساڈے وچوں بوہت سارے ایہنوں جاناں ای نہیں چاہندے کہ انج کیوں اے۔ پر اپنی ناکامی دی وجہ تے گل کرن توں پہلاں 1946 تا 1996 توں کجھ پہلو واں نال موازنہ کریئے۔ کیا اے واقعی سچ اے کہ امریکہ وچ آزادی تے تہذیب پیدا دکھو چکی اے۔

گورنمنٹ دی نشوونما 1946-1996:

بلاشبہ 1946 متحدہ امارات دی گورنمنٹ دھرتی تے زبردست فوجی طاقت سی۔ اوسنے دنیا دی ساریاں توں زیادہ سماجی طاقتور حکومتاں دے خلاف جنگ دی مہم چلائی اتے جیت گئے۔ یورپ تباہی وچ سی۔ متحدہ امارات نوں نیوکلیئر پاور تے اجارہ داری سی۔ جنوری وچ US فوج نے چاند تے رابطے لئی رڈار بنایا۔ شہنشاہ ہیروشیو نیڈو گلزمیک آرٹھری اک تجویز تے اک ریڈیو خطاب دیا جیدے وچ اوسنے جاپانی لوکاں نوں آکھیا کہ اوہناں دی قوم وچ خدا اک من گھڑت اتے نرمی دی داستاناں دا مجموعہ اے۔ مارچ وچ سابقہ وزیر اعظم نیشنل چرچلنے مسوری وچ ویسٹ منسٹر کالج وچ آرن سرٹن خطاب دتا۔ یو ایس اے دی معیشت ہڑتالوں توں تباہ ہو چکی سی۔ آزادی نوں کسے شے نال ناپنا مشکل کم اے، پر کجھ نامکمل اشارے میں جیڑے شاید سانوں 1946 تے 1996 دی آزادی دے تقابلی مراحل دا اندازہ دے سکدے نیں۔

وفاقی ٹیکس تے اخراجات:

آواسی وفاقی اخراجات تے ٹیکساں توں شروعات کردے آں، جے کہ 1946 وچ اسی سارے مقامی حکومتاں دے ٹیکساں تے

اخراجات توں بوہت زیادہ 1945 تے 1947 دی جنگ توں لے کے، پہلے ڈیموکریٹک 1946 دے بعد جمہوری کانگریس تے اک ڈیموکریٹک صدر مسورہ توں اک صدر نے %15 یا 6.7 بلین ڈالر دے قریب مالیاتی ٹیکس کاٹے (45.2 بلین سے 38.5 بلین تک) تے اخراجات تقریباً 63 فیصد یا 358.2 بلین سی (92.7 بلین ڈالر سے 34.5 بلین ڈالر تک) جے اگر ٹی میکرو اکنامک اعداد و شمار نوں کسے معاشی سرگرمی دے بارے اک مفید پیمانہ ہون دی حیثیت نال من دے نہیں۔ (اتے ساڈے سماجی دوست نہیں چنانچہ سانوں جیدوں وی ممکن ہو اپنے سماجی دوستاں نوں مشکل وچ پان دے لئی اوہناں نوں استعمال کرن دے شائق ہونے چاہیدے نہیں) دو سالوں وفاقی خرچہ GOP دا 43.7 فیصد توں 15.5 فیصد تک گیا۔ دو جے آکھراں وچ ایس عرصے دوران امریکی لوکاں نے اپنے خزانے دا اضافی 28 فیصد کنٹرول فیر توں حاصل کیتا اے۔ 1946 وچ عوام دے ذریعے پھڑیا گیا وفاقی قرضہ 218 بلین ڈالر سی۔ اتے ایہہ اک بلند نقطہ سی۔ 1962 تک ایہہ دوبارہ ایس سطح تک نہیں پہنچا۔

اگر 1946, 1996 ہوتا:

گزشتہ سالوں اخباراں ری پبلک کانگریس اتے ڈیموکریٹک پریزیڈنٹ 2002 تک وفاقی بجٹ نوں متوازن کرن دی کوششاں نال بھرریئے نہیں۔ ذرا غور کریئے کہ آج دے سیاست دانوں نے وی اے کجھ ای کرنا شروع کر دیتا اے جیڑا کہ پچاس سال پہلے دے سیاست دان کر دے سی۔ شاید ای ایہہ دیکھ سکدے آں کہ موجودہ صورتحال کیا اے۔ وفاقی خرچہ 1996 وچ ایس موجودہ سال وچ اک اندازے دے مطابق 1.6 ٹریلین ڈالر سی۔ کوئی وی ایہنوں یقینی طوت تے نہیں جاندا کہ ایہہ کینا سی۔ جے اگر موجودہ سیاست دان اوہ کجھ کرن جیڑا کہ پچاس سال پہلے سیاست دانوں نے مکمل کیتا اتے وفاقی خرچہ 1998 توں 592 بلین ڈالر ہوندا جیڑا 63 فیصد موجودہ خرچے دے برابر ہوندا اتے وفاقی بجٹ توازن وچ آجاندا ایاتے ریٹیکس ریونیو آٹھ سو بلین تک کٹ ہو جاندا اے نہیں جیڑا یاں 1945 توں 1947 تک ہفتے وچ دو چھٹیاں حکومت وچ نہیں سی۔ بلکہ ایہہ دو سال لئی بند ہوندا سی۔ گورنمنٹ دے ہزاراں ملازمین جنگی اخراجات نوں کنٹرول کرن لئی روکیا جاندا سی۔ ٹیکس اتے خرچہ دو متضاد سی۔ بد قسمتی نال حکومت نے فیر توں پڑھنا شروع کر دیتا اتے ایہہ بغیر کسے وقفے دے بوہت تیزی نال ودھی اے۔ ایس بوہت ودھی رکاوٹ وچ کامیاب ہون لئی ایہہ ممکن ہو یا، پہلے امریکی لوکاں دی وجہ نال جان منار ڈیاں کوششاں دی وجہ نال فیرومی امن دے دور وچ خسارے وچ خرچ کرن تے اعتراض ہو جاندا سی۔

1946 وچ جرائم:

کدی کدی امریکی احمقانہ طور تے جرم نوں دھمکی سمجھ کے نظر انداز کر دیندے نہیں۔ ایہہ سوچ کہ دھمکی صرف حکومت دے ولوں ای دیتی جاندا اے جیدوں کہ انج نہیں اے۔ ساڈے پڑوسی ساڈی آزادی دے لئی رکاوٹ ہو سکدے نہیں۔ دراصل لاقانونیت نال جڑی حکومت اتے لاقانونیت نال جڑے افراد اک دو جے دی مدد کر سکدے نہیں۔

1946 دے حکومتی ملازمین:

1946 دے ملازمین دی گل کریئے تے پتہ چلدا اے کہ اوہ بوہت زیادہ سی جہاں وچ

3.2 ملین تے صرف وفاقی ملازمین سی۔ اتے 1947 وچ اوہناں وچوں 1.4 ملین فوجی سی۔ تے 1947 وچ اوہناں وچوں چھ لاکھ تے ملازمت چھڈ گئے درحقیقت 1945 توں 1947 تک وفاقی ملازمین دی تعداد 1.7 ملین گھٹ ہو گئی جیڑی کہ پچاس فیصد توں زیادہ سی۔ ایہہ قابل ذکر گل اے کہ ساڈے اُتے اک وسیع دے دروازے بند ہوئے۔ معاشی آزادی دے متعلق اک ہور نشانی کیہ اے؟ موجودہ وفاقی ایجنسیوں (آڑھت) دی 1946 وچ سینئر لینڈن، بینز جنسن یا نمائندے رچرڈ مل ہاؤس نیکسن دیاں آکھاں وچ اک جھلک تک نہیں سی۔ وفاقی رجسٹر جیدے وچ اعلیٰ ایجنسیاں دی نوی اتے یکویز کردہ ہدایات دی روزانہ تدوین ہوندی اے۔ ایہدے 1995 وچ 63000 صفحات ہوئے جیڑے 1946 وچ محض 12000 صفحات سی۔

1946 وچ امریکہ لوک کاروبار شروع کرن تے اپنی زندگیاں تے جائیداد بچان لئی نسبتاً آزادی سی۔ حالانکہ ایس سال جرم و اتنا سب بوہت زیادہ ہو گیا سی۔ درحقیقت 1945 توں چودہ فیصد زیادہ اسی یقیناً پچاس سال پیچھے ویکھدے آں۔ بے چک بوہت سارے لاک 1896 وچ اگے نوں ویکھدے ہوئے آکھدے ہون گے کہ امریکی 1946 وچ بوہت وڈھے خطرناک نال لاحق ہون گے اتے 1946 وچ جنگ دی حالت وچ۔

جے اگر اسی صرف تین جرم، قتل، عصمت دری، ڈاکہ زنی دے اعداد و شمار نوں 1946 تے 1994 وچ ویکھئے تے پتہ لگدا اے کہ 1946 وچ چار ہزار تین سو باسٹھ قتل ہوئے اتے 1994 وچ تیس ہزار تین سو پانچ قتل ہوئے 1946 وچ بتالیس ہزار دو سو انتیس ڈکیتیاں ہوئیں اتے 1994 وچ چھ لاکھ اٹھارہ ہزار آٹھ سو سترہ ڈکیتیاں ہوئیں۔ 1946 وچ آٹھ ہزار پچاس عصمت دری دے جرائم ہوئے اتے 1964 وچ اک لاکھ چھیانوے عصمت دری دے جرائم ہوئے، جے اگر 1946 وچ آبادی دے اضافے نوں اتے 1946 دیاں جزوی رپوٹاں نوں ملایا جاوے تے سانوں پتہ چلدا اے کہ قتل دے جرموں وچ 40 فیصد اضافہ ہو گیا اے، ڈکیتیاں وچ تقریباً 300 فیصد اضافہ ہو گیا اے، اتے عصمت دری دے جرموں وچ 230 فیصد اضافہ ہو گیا اے۔

جے اگر اسی اے اخز کرن وچ درست آں کہ لاکھاں لوکاں دیاں انتھک کوششاں اتے کروڑوں ڈالر محفوظ کرن دے باوجود پچھلے 50 سالوں وچ آزادی تے تہذیب وچ کمی آئی تے اسی ضرور جاننا چاہیدے آں کہ کیوں۔ ساڈے قدیم شائستہ، اعتدال پسند اتے آزادی پسند لوکاں دے بارے سوچن وچ کجھ کمی اے کہ اوہ کیہ کردے نیں؟ کیہ ایس وچ توں ایس عمل وچ کامیابی نہیں ہو رہی؟ 50 سال بعد ایہہ سوال ضرور پوچھنا چاہیدا اے۔ سانوں اپنیاں کوششاں نوں مزید تیز تیز کرن تے سخت محنت کرن وچ مزید دیر نہیں کرنی چاہیدی۔

اوہ نسان جیڑا اعتدال پسند، تے روایتی شائستہ لوکاں نوں صحیح راہ تے چلدا ہو گیا نہیں سمجھدا اسی اوہ ناول نگار تے فلاسفر آئن ریٹڈ سی، اوہنے تفصیلاً دلائل دتے کہ آزادی دا دفاع احمقانہ طریقے نال کیتا گیا اے۔

ایہہ اک ناقص دفاع سی نہ کہ آزادی دے مخالفین دی بہادری سی۔ آزادی دے ختم ہون دی ساریاں توں وڈھی وجہ ایہہ سی۔ 150 سال پہلے

کے نے نشاندہی کیتی سی کہ سایاں توں وڈھا المیہ کہ چیز اکوئی کم پیدا کر سکدا اے اوہ ایہہ نہیں کہ کسے تے پرہیز مندی نال حملہ کیتا جاوے بلکہ نابل طریقے نال دفاع کرنا اے اتے ایہہ درحقیقت رینڈ واشکوہ سی۔

جے اگر رینڈ ادا فلسفہ ایہدی اخلاقیات توں ودھ کے اے، ایہہ اوہدی اخلاقیات اے جیدے نال اوہدی بوہت تشہیر ہوئی کیوں جے اوہ خود بینی دا پیر و کاری اتے ایثار دے خلاف سی۔ اوہنے اعتدال پسنداں، گر جے گھراں اتے کاروباری لوکاں دی ناکلامی نوں تنقید دانشا نہ بنایا۔ کہ اک سزا د معاشرہ اخلاقی خود بینی تے مبنی ہوندا اے، کیوں جے اخلاقی ایثار نال آزادی گھٹ جاوندی اے اتے رینڈ بالکل ٹھیک سی نہ صرف فلسفہ دلائل وچ بلکہ انجام لہمن وچ وی۔ پر نہ ای رینڈ اتے نہ ای ایہدے پیر و کاراں دیاں کوششاں کامیاب ہوئیاں۔ باوجود ایہدے کہ پچاس سالوں وچ ایہدیاں کروڑاں کتاباں ویکیاں۔ فیروی ایس زرعی غلامی دے وال جان وارستہ پہلے چارستیاں والی ہائی وے بنی اتے ہون محدود رسائی والی آٹھ رستیاں والی بین المملکتی روڈ جتھے رفتار دی کوئی حد نہ ہووے جیدا کہ امریکی آٹوبان۔

اک مفکر جینے اعتدال پسنداں، آزادی پسنداں، اتے روایتی شائستہ لوکاں دے آزادی دے دفاع نوں نہ کافی قرار دتا ایڈمنڈ اوپری۔ جیدوں میں "دی فری مین" دا ایڈیٹری اتے اوہنے 1960 دے شروع وچ اک مضمون لکھیا۔ اسی اوہنوں "ڈفنڈم فریڈم اینڈ فری سوسائٹی" دے عنوان تلے شائع کیتا اوہنے نے آکھیا کہ آزادی نوں چار سطح تے چھوینا جاندا اے۔ مذہبی تعلیم، فلسفہ، اخلاقیات، سیاست اتے معیشتاں پر نے نشاندہی کیتی کہ آزادی دا دفاع کرن والے صرف معیشت اتے سیاسی نکات دی نشاندہی کردے نہیں۔ اوہناں دے کول اگے ودھن دا کوئی راستہ موجودہ نہیں۔ اوہدے ایس تجزیے نوں مستحکم کرن لئی اوہدے مضمون نوں 1960 وچ "دی فری مین" وچ شائع نہیں کیتا گیا سی۔

کاروباری امریکہ نال نفرت:

آزادی تے تہذیب دے گرن دی اک دو جی وجہ ایہہ اے کہ معاشرے دے لوک تے تنظیمیں چیزیاں کہ ثقافت دیاں قدریں نوں مضبوط کرن دیاں ساراں توں زیادہ ذمہ دار نہیں اوہ اکثر خراب حالت وچ نہیں جتاں وچ تن طرح دے ادارے شامل نہیں۔ گر جاگھر، سکول، کاروبار وچ ساریاں توں پہلاں کاروبار توں شروع کرداواں۔

اک چھوٹی جی مثال لیندے آں کہ کارپوریٹ امریکہ (اجتماعی امریکہ) تہذیب تے آزادی نوں گھٹ کرن لئی کیہ کردا اے۔ آئی جی ایم اپنے وسطی مینجروں نوں تربیت دے لئی آرمونک نیویارک، ویسٹ چٹرس کاؤنٹی کلد اے۔ آئی جی ایم اپنے مینجربے تربیت دین دے لئی بوہت زیادہ معاوضے تے کنسلٹنٹ نوں دسددا اے جیڑا کہ مغربی تہذیب اتے مسیحیت جنوں اوہنے بنایا نفرت کردا اے۔ اوہاناں ٹڈ چلو اے۔ اوہ اک عملی شیخی مارن والا تے ہم جنس دے حق وچ بولن والا ساتھی اے اتے ٹڈ چلو سیاسی نقطہ نظر نال درست اے۔

تبدیلی زندگی وچ رنگ پیدا کردی اے پر غلط قسم دی بوہت زیادہ تبدیلی مہلک اے۔۔ کارپوریٹ امریکہ دہائیاں نال اوہناں دی مدد کر رہیا اے جیڑے کہ امریکہ سرمایہ دارانہ نظام آزادی، سچائی، اتے مسیحت دے خلاف نیں۔ اوہناں وچ نہ صرف وڈھے خیراتی ادارے جیڑے کہ مسیحت دے صنعت کاراں دے ناں تے چلدے نیں جیڑاں کہ راکی فلٹر، فورڈ، کارنچ اتے پیونوں کجھیا جاند اے۔ بلکہ اوہ خیراتی ادارے جنہاں نوں دہائیاں توں غیر آزادی پسندا تے غیر تہذیبی ادارے اتے نظریاتی ادارے وی مدد کر رہے نیں پر کجھ موجودہ کارپوریٹ دی ساخت جیڑاں کہ آئے بی ایم، اے ٹی، اتے ڈیزنی وی سمجھے جاندے نیں۔ کیوں تھی ضرور پوچھو گے کہ کیہ میں مسیحت دی نشاندہی کیتی اے؟ ایہہ حقیقت اے کہ تھی ضرور پوچھو گے کہ ایہہ ساڈے مسئلے دی شدت دی نشاندہی کردی اے۔ جیڑا کہ معیشت تے سیاست توں وی زیادہ گہرا اے۔ ایہہ اعتدال پسند، آزادی پسند، اتے روایتی شائستہ لوکاں دے مسئلے دی گہرائی نوں پہچان وچ نا کافی اے جیڑی کہ اوہناں دی آزادی دا تحفظ کرن دا کچھلی پچاس سالہ کوششاں دی نا کافی نوں بیان کردی اے۔ ایڈاپرز دے مطابق ’علاج اوناں ای گہرائی تک جاوے گا جینی بیماری ہووے گی‘ ایس توں گھٹ نال کجھ نہیں بنے گا۔

ایہناں تناں اداریاں وچوں گر جا گھر غالباً اوہ پہلا ادارہ اے جیڑا کہ خراب ہو گیا۔ انیسویں صدی وچ بوہت سارے لوکاں نے کلوینیزم نوں رد کیتا جیڑا کہ لوکاں تے اداریاں نوں ستارہویں تے اٹھارہویں صدی دے باے دسداسی، سکولاں نے اوہنوں جلد اپنایا اتے ہر تعلیمی سطح تے دنیا دے نظرے دی تعلیم دتی جان لگ گئی جیڑی کہ اوہناں دے بانی دے بیان دے بالکل مختلف سی۔ کاروبار تیناں اداریاں وچوں ساریاں توں آخر وچ خراب ہو گیا۔

ایہدی وجہ ایہہ سی کہ گر جا گھروں اتے سکولاں نے مذہبی تعلیم نوں ساریاں توں پہلے چھڈیا جنوں امریکہ نے بنایا سی۔ پچاس سال پہلے لپ مین نے اک مضمون شائع کیتا جیڑے وچ اوہنے دلیل دتی کہ

☆ اوہ جنہاں اتے تعلیم دی ذمہ داری سی اوہناں نے پڑھائی دے نصاب نال مغربی ثقافت نوں جلد ای کڈ لیندا جنہنے جدید جمہوری ریاست نوں بنایا سی

☆ ایس لئی سکول تے کالج دنیا وچ اوہناں آدمیاں نوں بھیج رہے نیں جیڑے کہ ایس معاشرے دی تخلیق دے اصولاں نوں نہیں سمجھ سکدے جیڑے وچ رہندے نیں۔

☆ نئے تعلیم یافتہ مغربی آدمی اپنی ثقافتی روایات توں محروم ہون اپنے دماغ دی اوہ شکل اتے مضبوطی نہیں رکھدے جیڑاں کہ اوہناں دے خیالات، عہد، دلائل، قتل کرنی صلاحیت، طریقہ کار، عقل مندی، دی خصوصیات جیڑی کہ مغربی تہذیب دی ترقی دی عظمت اے۔

☆ مروجہ تعلیم مقدر بن چکی اے جے اگر مغربی تہذیب نوں تباہ کرنا جاری رکھاتے درحقیقت ایہنوں تباہ کر دے گی۔

مہربانی کر کے غلط نہیں سمجھا جاوے کہ میں کیہ آکھنا چاہندا اوں۔ میں اخلاقی مشکلات دے بارے فرسودہ سچائیاں نہیں دہرا رہیا، میں ایہہ وی نہیں آکھدا کہ سانوں زارولیم بیندی پاک دامنی دے پیچھے کھڑا ہونا چاہیدا اے، مسئلہ اخلاقیات نوں شامل کر دے ہوئیاں وی ایہدے توں زیادہ اے

آئن رینڈ اوہناں چند اک لوکاں وچوں اک سی چیزے ایہہ سمجھدے نیں کہ ساڈا مسئلہ فلسفہ تے مذہبی تعلیم دی سطح تے موجودہ اے۔ بد قسمتی نال ایہدی دینیات وچ غلطیاں نوں مہلک قرار دینداں نیں۔ پراہ آزادی پسند دے ایہناں چند نمایاں مقرر اں وچوں نیں جیڑے تہذیب دی تخلیق اتے استحکام وچ فلسفہ تے مذہبی تعلیم دے کردار نوں سمجھدے نیں۔

مومن تے جمہوریت دی مذہبی پیشوائی:

اک ہور فکر جیڑی کہ نظریاتی نقطہ نال آزادی اتے تہذیب دے لئی بنائی گئی اتے مارٹن لوتھر دی تحقیق سی۔ کہ اک عام مسیحی نوں خدا تک رسائی صرف مسیح دی بدولت اے ایہ عقیدہ بائبل وچ واضح طور تے موجودہ اے جینوں پہلے پادریاں دی حکومت اتے بادشاہی جنوں وسطی دور وچ تقویت ملی نے کھوکھلا کیتا۔ سارے مومناں دے مذہبی پیشواؤں نے چرچ تے ریاست دے درجات دی تباہی کر دتی۔ سارے انسان خدا تے قانون دے سامنے برابر ایں۔ لوتھر دی سوچ داسیاسی عمل دخل یو ایس اے دے قانون وچ ظاہر ہوندا اے جیڑا کہ یا ایس اے نوں نوابی دا خطاب دین توں منع کردا اے۔

ضمیر دی آزادی تے مذہبی آزادی:

اک ہور بنیادی فکر مذہبی آزادی دی اے، اتھے میں دوبارہ لوتھر دے آکر دہراؤں گا۔

”ایہدے آکھراں دے مطابق سانوں آکھراں نال لڑنا چاہیدا اے۔ سانوں ایہہ سارے کجھ جیڑا کہ تشدد نے قائم کر دتا اے نظر انداز تے ختم کر دینا چاہیدا اے۔ میں ضعیف الاقدار اتے ایمان بغیر قوت دے کلاف طاقت دا استعمال نہیں کراں گا، کسے نوں مجبور نہیں کیتا جاوے گا۔ آزادی یقین دی اصل اے، جے اگر میں طاقت دا استعمال کرنا چاہواں گا، تے سارے جرمنی وچ خونخوئی طوفان برپا ہو جاوے گا“

لوتھر نے 1520 وچ ایہناں آکھراں نوں لکھیا کہ آن والے ویلے وچ بائبل دے مطابق مسیحیت تے وسطی دور دے قائم کیتے گر جا گھراں دے بعد وچ آن والے عمل تے نظریے وچ فرق نوں واضح کر دتا۔ ایہدی سوچ اک واری فیور پور پیٹین دے ضمیر دی آزادی دے نظریے دی بنیاد بنی۔ اج کل اسی ایہنوں مذہبی آزادی دی ناں نال جانندے آں۔

انفرادی تے نجی جائیداد دی برتری:

نجی جائیداد دی سوچ نوں پروٹیسٹنٹ دی تحریک دا خاکہ آکھ سکدے آں۔ ایہوری یونیورسٹی دے ہرولڈ برمن نے نشاندہی کیتی کہ مغرب وچ نیا قانون بنان دی چابی پروٹیسٹنٹ دے سولہویں صدی وچ خدا دی مہربانی نال فرد دی طاقت دا نظر اے اے جیدے مطابق فرد دی سوچ دے مطابق قدرت نوں بدلنا تے نئے سماجی تعلق تخلیق کرنا اے، پروٹیسٹنٹ فرد دی طاقت دا نظر بہجائیداد تے معاہدے دے مطابق قانون دا مرکز بنایا۔ کلونسٹ نے جیڑے تاریخ نوں پڑھنا چاہیدے نیں، ستارہویں صدی وچ انگریزی تے امریکی شہری حقوق اتینا آزادی دی بنیاد رکھی

جیدے وچ بولن دی آزادی، لکھن دی آزادی، خود انزائی دے خلاف مراعات عوام دا درخواست دا مرکز کرن دا حق تے ارکان

دی آزادی شامل اے۔

امریکہ وچ کلونزم:

جیدوں اسی ایہناں نظریات نوں یو ایس اے تے لاگو کراں گے تیو بہت ساریاں شیواں سامنے آندیاں نیں شروع شروع وچ امریکہ دے 98 فیصد باشندے پروٹیسٹنٹ سی، ستارہویں تے آٹھارہویں صدی دے امریکہ دے الحاق شدہ چرچاں دی تعداد توں پتی چلد اے کہ تن چوتھائی امریکی کسے نہ کسے فرقے دے کلونٹ سی، جیدے وچ پورٹین پیلویم، پریسبٹیرین، پپٹیسٹ جرمنی، جرمنی دی تحریک لوٹرن کنگز، بیگنٹ تے اپسکویل شامل سی۔ چند کیتھولک وی سی پر اے یہودی یا میتھوڈسٹ نہ مسلم، مورمن، ہونیز، بدھ مت، کنفیشنٹ، ہندو یا کافر یا سی۔ کیہ اوتھے ایہناں گروپاں دی تعداد زیادہ سی؟ جید اں کہ اسی جان دے آں کہ امریکہ وچ ایہدی تعداد زیادہ نہیں سی۔ ایس لئی نہیں کہ اوہ لوک جیزے کہ انج دے نظریات رکھدے سی اوتھے ماتحت سی بلکہ ایہہ نظریات خود کم تر نیں۔ اوہ منطقی انداز وچ معاشرے دی تخلیق تے استحکام دی صلاحیت نہیں رکھدے نیں۔

سیاسی سماجی تے معاشرتی معاملات توں دور تے بغیر تعلق دے وی مذہبی تعلیم اہمیت رکھدی اے۔ ایہدے باوجود کہ ماہر معاشیات پچھلے پچاس سال توں ایہہ بہانے کر دے نیں۔ درحقیقت جے اگر میرے دائل دا بے دینوں دی طرح چنگی طرح موازنہ نہ کیتا جاوے تے میں ایہوں انج بیان کراں گا کہ جے اگر کوئی روحانی زہن رکھدا اے تے اوہ زمین تے چنگا نہیں ہووے گا جید اں جید اں مختلف مسیحی تے غیر مسیحی عقائد دی تعداد امریکہ وچ ودھی امریکیاں دی آزادی کم ہوندی گئی، ایہہ اندازہ اک تے انیسویں تے بیسویں صدی دی ممبر شب دے اعداد و شمار توں لگایا جاسکدا اے۔ ایہدے نال نال امریکہ دے پہلے دو سو سال وچ گر جا گھراں وچ مذہبی تعلیم نوں کنج چھڈیا۔ انج ای یا نہیں مذہبی، سیاسی اتے معاشی آزادی مذہبی، چند خیالات دے مجموعے تے بنی اے، اتے جیدوں اوہ خیالات زیادہ تر لوکاں نے نمہ اپنائے تے اتے صرف تھوڑے ای ویلے وچ مذہبی، سیاسی تے معاشی آزادی غائب ہو گئی۔

جیمز میڈ لین جیزو کہ پریسبٹیرین منسٹر پریسٹون دے جان وودز یون دا طالب علم اتے آئین دا معمار سی نے لکھیا کہ ”اسی امریکہ تہذیب دے مستقبل دا سارا ذمہ لے لیا اے۔ حکومت دی طاقت تے نہیں بلکہ ایس توں بوہت دور اسی مستقبل دا ذمہ ساڈے ساراں دی صلاحیت تے لیا اے۔ تاکہ ایس خدائی حکوماں تے خود نوں چلایا جاوے۔ اپنے آپ نوں کنزول کیتا جاوے جیزو اپنے آپ نوں قائم رکھ سکے۔ اتے یقیناً ساڈے وچوں کسے وچ وی ایہی صلاحیت نہیں کہ اک حکم نوں وی من سکے۔ یعنی خدائی طاقت دے بغیر اپنے شہری انداز وچ“

رائے دہی دے باوجود بوہت سارے امریکی بائبل دے خداتے ایمان نہیں رکھدے تاہم اوہناں نوں جواب دے لئی دہایا جاوے تے فیر اوہ شاید جواب دین کہ اوہ اپنیاں زندگیاں کنج جیندے نیں جید اں خدا موجود نہیں۔ ہون کیوں جے لوک مذہبی تعلیم تے یقین نہیں رکھدے

جیزو کہ دس حکماں دی نشاندی کردی اے تے فیر ایہناں حکماں دا کوئی مطلب نہ ہو گیا۔ ایہہ کسے خانہ بدوش، کسان یا قبائلی دیوتا دی محض

رائے اے۔

نتیجہ:

ہون میں ایہناں دائل نوں اکھٹا کر کے نتیجہ کڈن لئی تیار آں۔

☆ جدید آزادی تے تہذیب سلوہویں صدی دے پروٹیسٹنڈی تحریک چلان والیاں دے خیالات دی وجہ توں قائم اے۔

☆ ساڈے کول آزادی تے تہذیب دی تخلیق دے لئی خیالات دے لئی مجموعے دا کوئی تاریخی ثبوت نہیں اے۔

☆ بیسویں صدی وچ گر جا گھراں، سکولاں تے کاروبار نوں ایہناں اصولاں دی سمجھ نہیں سی۔ جیدے اُتے آزادی تے تہذیب دی بنیاد

اے۔

☆ آزادی پسند، روایتی شائستہ لوکاں اتے اعتدال پسنداں نوں پچھلے پچاس سالوں وچ آزادی تے تہذیب دے تحفظ کرن دے

اقدامات وچ ناکامی ہوئی، کیوں جے ایہہ آزادی تے تہذیب دے بارے فلسفے تے مذہبی آزادی دے پہلے توں موجود اصولاں تے بنی

نہیں سی۔

☆ بوہت سارے اعتدال پسند، آزادی پسند تے شائستہ لوک پروٹیسٹنڈی تحریک دے خیالات دے مخالف نہیں، اوہ آزادی تے

تہذیب دے شکل وچ تحریک دا اجرا چاہندے نہیں۔ پر اوہ آزادی، تہذیب تے کلام مقدس دی مسیحیت نوں نظر انداز کردے نہیں۔

☆ مسیحیت تے آزادی اک منصوبے دی تکمیل اے۔ مسیح دے اکھٹاں دے مطابق ”جے اگر تسی میری تعلیم تے قائم رہو گے، درحقیقت

میرے فرزند ہو گے تے تسی حقیقت نوں جانو گے اتے ایہہ تہانوں نجات دلائے گی“

”ساریاں توں پہلاں خدا دی بادشاہت تے نیکی نوں لہھو تے ایہہ ساریاں شیواں آزادی، خوشحالی۔ مغربی تہذیب تہانوں مل جاوے

گیان“۔